

RECENZJE

Karin Tomala

DIASPORA A CHIŃSKIE SUKCESY GOSPODARCZE

Pierre Picquart, *Imperium Chińskie. Historia i teraźniejszość chińskiej diaspory*. Tłum. z francuskiego: Irena Kałużyńska Wydawnictwo Akademickie DIALOG, Warszawa 2006, ss. 256. Tytuł oryginału: *L'Empire chinois. Mieux comprendre le futur numero 1 mondial: histoire et actualite de la diaspora chinoise*, Editions FAVRE 2004, Lausanne, Suisse.

Chiny są od lat obiektem rosnącego zainteresowania, a na Zachodzie często jest stawiane pytanie, czy „kraj środka”, ze swoim wzrostem gospodarczym i politycznymi ambicjami, nie przyczynia się do szybkich zmian dzisiejszej geopolitycznej światowej konstelacji i czy w ten sposób nie zagrozi naszej zachodniej cywilizacji?

Pierre Picquart, dr nauk geopolitycznych na Uniwersytecie Paris VIII, ekspert Unii Europejskiej, doradca organizacji międzynarodowych, firm i mediów usiłuje dać odpowiedź na te pytania, przedstawiając *Imperium chińskie*, w którym diaspora chińska posiada niewątpliwie wielki znaczenie. Pragnę jednak zaraz na wstępie zaznaczyć, iż publikacja nie przekazuje wiele nowych odkryć i informacji, poza aktualnym i dokładnym opisem Chińczyków w Francji.

Książka jest publikacją popularno-naukową, bazującą tylko na francuskiej literaturze, z wyjątkiem *The encyclopedia of the Chinese Overseas*, wydaną w Singapurze (Chinese Heritage Center, 1999) przez Lynn Pan, w dużej mierze wykorzystanej. Mało jest konkretnych danych dotyczących siły gospodarczej chińskiej diaspory. Jeśli podane są liczby, to są przestarzałe.

Jednakże polski czytelnik, interesujący się Chinami, znajduje w tej publikacji dużo różnorodnych informacji o historii i tradycji Chin, o najważniejszych nurtach filozoficznych i religijnych, o znaczeniu rodziny i sprzyjających układach i koneksjach w chińskim społeczeństwie, jak również o aktualnym rozwoju Chin. Ten opis kultury w szerokim

pojmowaniu, z której wynikają kodeks moralny, obyczaje i specjalne zachowania, jest przenoszone na diasporę, aby przedstawić osobliwości chińskich wspólnot zagranicą. Jednakże, jak wiemy, Chińczycy, którzy z różnych powodów opuścili swoją ojczyznę, też podlegają w krajach, które ich przyjęły, różnego rodzaju procesom asymilacyjnym.

Autor słusznie postrzega diasporę chińską jako największą i najbogatszą na świecie. Szacunki mówią o ca 100 mln osób, które są rozprzestrzenione w 130 krajach na wszystkich kontynentach, przede wszystkim jednak w krajach Azji Południowo-Wschodniej.

W swojej publikacji autor opisuje strategię „imperium chińskiego”, do którego zalicza jako znaczącą siłę chińską diasporę, która, bez wątpienia, wniosła swoim zaangażowaniem wielki wkład do sukcesów Chin. W ostatnich 30 latach miała tam bowiem miejsce niespotykana dotychczas w świecie dynamika rozwoju gospodarczego. Diaspora przedstawiona jest jako decydujący czynnik, który doprowadził do tego rozwoju,

Książka jest podzielona na 3 rozdziały: 1. *Spoleczność chińska*, 2. *Rozmieszczenie Chińczyków na świecie*, 3. *Chińczycy w Europie*. We wstępie, pod tytułem *Przyszłość imperium chińskiego*, autor zauważa, tak jak i inni eksperci, iż ambitne projekty modernizacji w Chinach przyczyniają się do zmian w świecie – zdominowanym od czasu zburzenia muru berlińskiego aż po dziś przez Stany Zjednoczone – i przywracają mu niezbędną wielobiegunowość. Twierdzi, iż Chińczycy z diasporę stanowią czwartą potęgę gospodarczą świata, która w Chinach nie tylko inwestowała, ale – według niego – również zapoczątkowała ich model ekonomiczny. Ta ostatnia teza jest raczej uproszczona i wymaga dalszych badań. Tak samo wątpliwe jest stwierdzenie, że „bogactwo diasporę może przewyższać zasoby Chin” (s.18) i, że ona „reprezentuje także 75% wszystkich inwestycji dokonanych w ChRL” (s.23). Jako najważniejszy element tego „plemienia globalnego” widzi autor powiązania geodialektalne i praktyki wspólnotowe.

P. Picquart podkreśla, że globalizacja pasuje do chińskiego świata, bowiem kultura i integracja wspólnot chińskich sprzyja potędze Chin i międzynarodowym przemianom. Jednakże globalizacja nie tylko na tym polega.

Wszystkie 3 rozdziały, trzeba zaznaczyć, zawierają wiele różnorodnych tytułów, przypominając raczej hasła, które pod względem struktury nie zawsze stanowią jedną całość.

Pierwszy rozdział – w dwóch podrozdziałach: *Konstrukcja chińskiej diasporę* i *Specyfika chińskiego świata* zawiera – zawiera 45 takich tytułów na 72 stronach. Pod tytułem *Znaczenie i pomieszczenie pojęć* czytelnik oczekuje objaśnienia różnorodnych określeń, jaki panują wewnątrz diasporę. Jednakże dowiadujemy się tylko, iż istnieje kilka pojęć, bez wyjaśnienia ich różnic. Na przykład, nie pisze, jaka jest różnica między diasporą *greater China* i wymienia tylko niektóre różnice między *huaqiao*, *huaren*, *huayi*.

W drugim rozdziale, *Rozmieszczenie Chińczyków na świecie*, autor pisze o tradycyjnej i aktualnej emigracji chińskiej w Ameryce i Azji. W trzecim podrozdziale omawia w krótkim zarysie problem Chińczyków z Tajwanu, z Hongkongu, urodzonych w Australii, tradycyjną kulturę Chińczyków w Indiach, nowe chińskie przedsięwzięcia w Afryce, przedstawia sprawę zatrudnionych w Izraelu chińskich pracowników. W innym miejscu znajdujemy opis polityki między ChRL i Tajwanem. Jednym słowem nie jest to spójny zbiór tematów.

Trzeci rozdział poświęcony jest Chińczykom w Europie. Opisane są nie tylko pierwsze kontakty między Europą i Chinami, ale także idealistyczne wizje przedstawicieli europejskiego oświecenia i chrześcijańskich misji w Chinach. Z dużym zainteresowaniem czyta się natomiast o aktualnej sytuacji chińskiej diaspory w Francji, która obecnie jest największa w Europie. Francja stała się ulubionym miejscem osiedlania Chińczyków w Europie i imigracja pochodzenia chińskiego znacznie tu wzrosła. Liczba ta nadal powiększa się dzięki napływowi nowych imigrantów ekonomicznych. Paryż stał się największym „chińskim miastem” w Europie (str. 212–213). Autor pomija natomiast emigrację do Niemiec, dokąd wybiera się coraz więcej chińskich emigrantów, w charakterze studentów, pracowników, przedstawicieli firm. Choć dowiadujemy się jak funkcjonowała stara imigracja w Rosji, brakuje opisu aktualnych ruchów migracyjnych do Rosji. W podrozdziale *Chiński świat zwrócony ku Europie* autor uważa, iż Europa, obok Ameryki Północnej i Australii, staje się głównym kierunkiem ekspansji Chińczyków. Znajdują się oni już wszędzie w Europie, również w Europie Środkowej i Wschodniej.

Zmienia się charakter imigracji. Bowiem nie tylko zachodni świat biznesu i polityki interesuje się Chinami, ale i Chiny coraz bardziej interesują się światem. Znajduje to wyraz nie tylko w kontaktach bilateralnych w różnych dziedzinach, ale w fali nowej imigracji, która – jak wiemy – częściowo po jakimś czasie wraca, aby służyć ojczyźnie.

